

І.В. Науменко¹, М.Ю. Мокроцький¹, Р.С. Шостак¹, С.В. Орлов²

¹ Науково-дослідний центр ракетних військ і артилерії, Суми

² Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків

АНАЛІТИЧНІ ЗАМІТКИ ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ БОЙОВИХ ДІЙ ПОБЛИЗУ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ ДЕЙР-ЕЗ-ЗОРА (СИРІЯ)

У статті розглянуто особливості бойових дій різновидового угруповання військ (сил) міжнародної військової коаліції з 7 на 8 лютого 2018 року поблизу населеного пункту Дейр-ез-Зора (Сирія). За результатами проведеного аналізу отримано висновки щодо можливого подальшого розвитку сумісного застосування ракетних військ і артилерії та Повітряних Сил. З відкритих джерел засобів масової інформації встановлюється загальна хронологія подій, визначаються певні характеристики (дані) та особливості використання зброї та підрозділів, а саме ситуація, що призвела до нездатності підтримувати батальйонно-тактичні групи та війська, що підтримуються урядом Башара Асада. За результатами аналізу були зроблені висновки, які визначають можливий подальший розвиток форм і способів використання ракетних військ та артилерії. Основними з них є можливості більш ефективного використання ракетних військ та артилерії, для чого необхідно переглянути принципи, форми та методи їх застосування. Перш за все, вони повинні бути орієнтовані на досвід провідних військових країн-партнерів та на пріоритети озброєння з останніми моделями зброї та військової техніки. Також необхідно взяти до уваги значущість високоточних ударних ракетних сил та артилерії, Повітряних Сил та можливості їх спільного використання з силами та засобами розвідки та засобами ведення електронної війни. В статті розглянуто спроби досягнення максимального ефекту в найкоротші терміни стримування противника від агресивних намірів завдяки функціонуванню розвідувально-ударної системи з правом кожного командира самостійно приймати рішення про ураження противника.

Ключові слова: ракетні війська і артилерія, Повітряні Сили, різновидове угруповання військ (сил), операція.

Вступ

Постановка проблеми. У сучасних воєнних конфліктах проявилися нові тенденції розвитку збройної боротьби, які впливають на розвиток застосування різновидового угруповання військ (сил). Водночас простежуються дедалі суттєвіші відхилення від класичних поглядів на ведення бойових дій.

На початку XXI ст. у збройних протистояннях у Чеченській Республіці, Афганістані, Грузії, Україні, країнах Близького Сходу збройні сили країн зіткнулися з необхідністю брати участь у військових кампаніях (локальних війнах та збройних конфліктах) проти як регулярних, так іррегулярних озброєних формувань, які діють у складних умовах місцевості (гори, терикони та інші важко прохідні райони), а також у містах та селищах, що переважно обмежує можливості з їх ураження загальновійськовими засобами збройної боротьби.

Для вирішення завдань збройної боротьби у вищезазначених умовах, на прикладі воєнних дій в Сирії, необхідно відмітити організоване одночасне та послідовне використання розвідувальних, удар-

них та вогневих можливостей ракетних військ і артилерії (РВіА) та повітряних сил (ПС), результативність комплексного застосування яких поблизу населеного пункту Дейр-ез-Зора [1-4] свідчить про доцільність подальшого розвитку їх сумісного застосування з використанням розвідувально-ударних (вогневих) систем і комплексів. Остаточна невизначеність щодо їх створення та застосування в Збройних Силах (ЗС) України потребує проведення подальших наукових досліджень.

Тому постає актуальне завдання щодо визначення особливостей, які обумовлюють можливий розвиток сумісного застосування РВіА та ПС, з врахуванням досвіду застосування військових формувань міжнародної військової коаліції (МВК) на прикладі подій, що відбувались з 7 на 8 лютого 2018 року поблизу Дейр-ез-Зора (Сирія).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню розвитку застосування ЗС України приділяється постійна увага, результати досліджень відображаються у наукових публікаціях, посібниках та воєнно-теоретичних працях [5-10], які змістовно розкривають основи та закономірності розвитку воєнного мистецтва у XXI столітті. У той же час обра-

ний вектор розвитку ЗС України щодо наближення до сумісності з арміями країн НАТО, зміни у складі РВіА та ПС ЗС України, перспективи їх озброєння сучасними зразками зброї та військової техніки потребують одночасно змін, уточнення та доповнення до теорії і практики їх застосування.

Розвиток теоретичних основ застосування різновидового угруповання військ (сил) не можливий без врахування світового досвіду застосування військ (сил), зразків та комплексів озброєння і військової техніки під час збройного протистояння у локальних війнах та збройних конфліктах сучасності.

Мета статті. З огляду на вищезазначене, метою статті є на прикладі застосування військ (сил) МВК в Сирії визначити особливості, які обумовлюють можливий подальший розвиток сумісного застосування РВіА та ПС ЗС України.

Виклад основного матеріалу

Серед сучасних збройних конфліктів у світі, які характеризуються широкомасштабним застосуванням різновидових сил та засобів ЗС, необхідно звернути увагу на збройне протистояння у Сирії, яке триває з 2011 року, а особливо на одне з останніх бойових зіткнень 7 лютого 2018 року коаліційних сил проти сил, які підтримують уряд Башара Аль Асада. З відкритих джерел засобів масової інформації щодо даного збройного протистояння картина є досить розмитою, але, посилаючись на авторитетність авторів ряду аналітичних статей [1–4], можна встановити загальну хронологію подій, визначити певні характеристики (дані) та особливості застосування зброї та підрозділів, зробити висновки щодо визначених особливостей в інтересах розвитку сумісного застосування РВіА та ПС. З брифінгу генерала Джеффри Харріґяна, начальника ВПС Центрального регіонального об'єднаного командування США (CENTCOM) [1], відомо, що за тиждень до початку операції розпочалася концентрація сил і засобів приватної військової компанії Вагнера (ПВК Вагнера) на плацдармі поблизу Євфрату.

Інформативно. У вересні під час звільнення Дейр-ез-Зора від ісламістів російські сапери зібрали і встановили за декілька днів малий автодорожній розбірний міст (МАРМ) довжиною в 210 метрів. 6 лютого рівень води в Євфраті несподівано піднявся на кілька метрів, а швидкість течії збільшилася в два рази. 7 лютого міст знесло і ударне угруповання “ПВК Вагнера” виявилось відрізанним від основних сил [1]. Сили військових підрозділів США займали позиції на заводі “Сопосо” приблизно за 8 км від плацдарму. Угруповання “ПВК Вагнера” було готове до ведення наступу і здійснило висунення близько 22.00 07.03.2018 під прикриттям вогню танків і артилерійських систем. Найімовірніше, в

атаці спочатку брала участь одна батальйонно-тактична група, в яку входило понад 10 танків і близько трьох десятків одиниць іншої бронетехніки. Після того, як американські військові відійшли від передових позицій, росіянами було вирішено розвинути наступ і ввести в дію другу батальйонно-тактичну групу, точна чисельність якої залишається невідомою [1]. Вся операція тривала близько шести годин. У свою чергу американські військові спочатку підняли в повітря ударно-розвідувальні безпілотики MQ-9 “Reaper” і винищувачі 5-го покоління F-22, останні виконували завдання щодо прикриття наземних сил у разі застосування противником авіації. Основою вогневого угруповання коаліційних сил стали високомобільні РСЗВ “HIMARS” (англ. High Mobility Artillery Rocket System) та літаки підтримки спецоперацій AC-130U “Spooky”, які оснащені радарною і оптичною системами відстеження цілей, системою захисту від зенітних ракет, 105-мм гаубицею M102, 40-мм і 25-мм автоматичними гарматами. Свою ефективність у знищенні броньованої та легкоброньованої техніки підтвердив переносний протитанковий ракетний комплекс FGM-148 “Javelin”, який застосовували підрозділи морської піхоти у поєднанні з крупнокаліберними кулеметами [2]. Бойовими діями різновидового угруповання зі сторони коаліційних сил керував американський командир підрозділу морської піхоти з пункту управління, який знаходився на заводі “Сопосо”. Він чітко позначив свою передову, розгорнувши підрозділи в бойові порядки, і видавав накази на вогневе ураження наступаючого противника. Бойові завдання далекобійній артилерії та ударній авіації визначав американський командир через навідників, які були у складі угруповання військ (сил). Спочатку високоточним вогнем артилерії, а саме РСЗВ “HIMARS”, були знищені російські артилерійські батареї прикриття, а безпілотики використовувалися лише для цілевказівки. Після знищення артилерії противника, а також оперативних порядків противника, було завдано удару по тилловим підрозділам, чим була фактично знищена на марші друга батальйонно-тактична група [3]. Паралельно працювала система РЕБ. В оперативних порядках противника зв'язок був повністю подавлений. У подальшому почалося так зване “блошине полювання” – використовуючи літаки AC-130U “Spooky” і дві пари ударних вертольотів AH-64 “Apache”, американці під прикриттям літаків F22 остаточно зачистили район бойових дій [4]. Загальні втрати сил, які підтримують уряд Башара Аль Асада склали до 90% техніки і 70-80% живої сили. Американські військові залишилися ймовірно без втрат [1–4]. У цілому, аналіз матеріалів публікацій [5–14] щодо збройного протистояння з 7 на 8 лютого 2018 року коаліційних сил проти сил, які підтримують

уряд Башара Аль Асада, дозволяє зазначити, що вказана подія має більшість ознак добре спланованої операції американськими військовими, серед основних особливостей якої є:

– умови обстановки, які склались станом на 07.03.2018 спричинили неможливість підтримки батальйонних-тактичних груп та сил, які підтримують уряд Башара Аль Асада, силами та засобами їх старшого начальника (командира);

– була забезпечена повна перевага коаліційних сил над противником у повітрі;

– ведення бойових дій відбувалось виключно вночі, широко застосовувались засоби РЕБ, комплексне нічне обладнання (прилади нічного бачення);

– комплексно та узгоджено застосувалась розвідка та РЕБ, артилерія, авіація, високоточна та далекобійна зброя;

– тривалість бойових дій склала до 6 годин, протягом яких зусилля сил і засобів розвідки, РЕБ та вогневого ураження були зосереджені на нанесення максимальних неповоротних втрат виявленим військовим формуванням противника;

– основою вогневого впливу по противнику стало угруповання високомобільної, далекобійної артилерії та ударної авіації.

Висновки

На прикладі застосування військ (сил) МВК в Сирії визначено особливості, які обумовлюють можливий подальший розвиток сумісного застосування РВіА та ПС ЗС України, завдяки чому, враховуючи зазначені особливості, можна зробити наступні висновки:

– ефективне застосування різновидового угруповання військ (сил) потребує перегляду окремих основ їх застосування. Вони повинні бути зорієнтовані на досвід провідних у військовому відношенні країн-партнерів та перспективи озброєння новітніми зразками зброї та військової техніки;

– з урахуванням значення вогневого впливу далекобійних, високоточних ударних (вогневих) засобів РВіА, ПС та їх сумісного застосування з силами і засобами розвідки та РЕБ доцільно вести мову про розвиток та впровадження розвідувально-ударних (вогневих) операцій (дій);

– намагання здобути максимального ефекту у якомога короткий строк часу або стримати противника від агресивних намірів визначає необхідність функціонування розвідувально-ударної (вогневої) системи з правом її командира самостійно приймати рішення щодо ураження противника.

Варто відмітити особливості функціонування системи прийняття рішень і управління бойовими діями в частинах та підрозділах армії США, яка кардинально відрізняється від тих, які прийняті в пострадянських країнах. Так бойовими діями з боку військ (сил) США з 7 на 8 лютого 2018 року одноосібно керував командир американського підрозділу морської піхоти. При цьому його дії характеризувались централізованим управлінням підпорядкованими силами та засобами та відсутністю додаткових (постійних) погоджень з “верхнім” штабом.

Спрацював один з основних принципів управління в армії США стосовно того, що командир на полі бою знає обстановку краще і він ставить завдання всім іншим.

У цілому щодо проведеного огляду матеріалів публікацій та наданих нами висновків можливо зазначити, що в найближчій перспективі потрібно вести мову та активно обмірковувати питання щодо здобуття спроможностей з підготовки та ведення розвідувально-ударних, вогневих операцій (дій) як новітньої форми застосування військ (сил). Збройні сили, які здобудуть спроможності до ведення таких операцій (дій) будуть переважати навіть в умовах, коли противник має очевидну перевагу в кількісному співвідношенні.

Список літератури

1. Пресс-брифинг генерал-лейтенанта Харригана 13 февраля 2018 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://introvertum.com/press-brifing-general-leytenanta-harrigyana-13-fevralya-2018-goda-polnyiy-tekst-na-russkom-i-gliyskom>.
2. How a 4-Hour Battle Between Russian Mercenaries and U.S. Commandos Unfolded in Syria [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo-gl.su/LK7EwBHG>.
3. US-led coalition strikes kill pro-regime forces in Syria [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2018/02/07/politics/us-strikes-pro-regime-forces-syria/index.html>.
4. Разгром. Что на самом деле произошло в сирийской провинции Дейр-эз-Зор – военный эксперт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo-gl.su/7hv6>.
5. Наставление по стрельбе артиллерии. – М.: Воениздат, 1965. – 258 с.
6. Рибак М.І. Военне мистецтво в локальних війнах після другої світової війни / М.І. Рибак, Ю.Г. Бадах. – К.: НАОУ, 2000. – 136 с.
7. Толубко В.Б. Основні закономірності сучасних локальних війн та збройних конфліктів / В.Б. Толубко, Ю.І. Бут, В.О. Косевцов. – К.: НАОУ, 2002. – 68 с.
8. Радецький В.Г. Методологічні засади обґрунтування раціональних форм та способів застосування угруповань військ (сил): Военно-теоретична праця / В.Г. Радецький, І.С. Руснак, О.М. Загорка. – К.: НАОУ, 2007. – 288 с.

9. Алімпієв А.М. Особливості гібридної війни РФ. Досвід, що отриманий Повітряними силами Збройних Сил України / А.М. Алімпієв, Г.В. Певцов // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. – 2017. – № 2(27). – С. 19-25. <https://doi.org/10.30748/nitps.2017.27.03>.

10. Шамко Є.В. Основні особливості застосування Повітряних Сил в сучасних умовах ведення збройної боротьби / Є.В. Шамко, О.М. Жарик, В.В. Коваль // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. – 2017. – № 2(27). – С. 15-18. <https://doi.org/10.30748/nitps.2017.27.02>.

11. Жарик О.М. Досвід використання безпілотних авіаційних комплексів для виконання бойових (спеціальних) завдань в Арабо-Ізраїльських війнах та збройних конфліктах / О.М. Жарик // Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил. – 2013. – № 1(34). – С. 5-15.

12. Вишневський С.Д. Потенційні можливості РЛС РТВ з виявлення оперативного-тактичних та тактичних безпілотних літальних апаратів / С.Д. Вишневський, Л.В. Бейліс, В.Й. Климченко // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. – 2017. – № 2(27). – С. 92-98. <https://doi.org/10.30748/nitps.2017.27.18>.

13. Моисеев Г.В. Основы теории создания и применения имитационных беспилотных авиационных комплексов: монографія / Г.В. Моисеев, В.С. Моисеев. – Казань: Школа, 2013. – 208 с.

14. Моисеев В.С. Основы теории эффективного применения беспилотных летательных аппаратов / В.С. Моисеев. – Казань: Школа, 2015. – 444 с.

References

1. (2018), “*Press-briefing general-lejtenanta Harrigyana 13 fevralya 2018 goda*” [*Press briefing of Lieutenant General Harrigyan on February 13, 2018*], available at: <http://introvertum.com/press-brifing-general-leytenanta-harrigyana-13-fevralya-2018-goda-polnyiy-tekst-na-russkom-i-angliyskom/>.

2. (2018), *How a 4-Hour Battle Between Russian Mercenaries and U.S. Commandos Unfolded in Syria*, available at: <https://www.nytimes.com/2018/05/24/world/middleeast/american-commandos-russian-mercenaries-syria.html>.

3. (2018), *US-led coalition strikes kill pro-regime forces in Syria*, available at: <https://edition.cnn.com/2018/02/07/politics/us-strikes-pro-regime-forces-syria/index.html>.

4. (2018), “*Razgrom. Chto na samom dele proizoshlo v sirijskoj provincii Dejr-ez-Zor — voennyj ekspert*” [*Defeat. What actually happened in the Syrian province of Deir ez Zor - military expert*], available at: <https://goo-gl.su/7hv6>.

5. (1965), “*Nastavlenie po strel'be artillerii*” [*Manual on artillery shooting*], Military Publishing, Moscow, 258 p.

6. Rybak, M.I. and Badakhs, Yu.G. (2000), “*Voyenne mistectvo v lokal'nih vijnah pislya drugoi svitovoi vijn*” [*Military art in local wars after the Second World War*], NAOU, Kyiv, 136 p.

7. Tolubko, V.B., Booth, Yu.I. and Kosevtsov, V.O. (2002), “*Osnovni zakonimirosti suchasnih lokal'nih vijn ta zbrojnih konfliktiv*” [*The basic laws of everyday local localities are those of evil conjectures*], NAOU, Kyiv, 68 p.

8. Radetsky, V.G., Rusnak, I.S. and Zagorka, O.M. (2007), “*Metodologichni zasadi obruntuvannya racional'nih form ta sposobiv zastosuvannya ugrupovan' vijs'k (sil): Voенно-теоретична праця*” [*Methodological foundations of rational forms and methods of using groups of forces (forces): Military-theoretical work*], NAOU, Kyiv, 288 p.

9. Alimpiiev, A.M. and Pievtsov, H.V. (2017), “*Osoblyvosti hibridnoyi viyny RF. Dosvid, shcho otrymany Povitryanymy sylamy Zbroynykh Syl Ukrainy*” [*Features of the hippodrome of the RF. Experience gained by the Air Forces of the Armed Forces of Ukraine*], *Science and Technology of the Air Force of Ukraine*, No. 2(27), pp. 19-25. <https://doi.org/10.30748/nitps.2017.27.03>.

10. Shamko, E.V., Zharik, O.M. and Koval, V.V. (2017), “*Osnovni osoblyvosti zastosuvannya Povitryanikh Sil v suchasnikh umovakh vedennya zbroynoy borotbi*” [*The main features of the use of the Air Force in the current conditions of armed struggle*], *Science and Technology of the Air Force of Ukraine*, No. 2(27), pp. 15-18. <https://doi.org/10.30748/nitps.2017.27.02>.

11. Zharik, O.M. (2013), “*Dosvid vykorystannya bezpilotnykh aviatsiynykh kompleksiv dlya vykonannya boyovykh (spetsialnykh) zavdan v Arabo-Izrayil'skykh vijnakh ta zbroynykh konfoiktakh*” [*Experience of using unmanned aviation complexes to carry out combat (special) tasks in Arab-Israeli wars and armed confocts*], *Scientific Works of Kharkiv National Air Force University*, No. 2(51), pp. 6-8.

12. Vishevskiy, S.D., Beylis, L.V. and Klimchenko, V.Y. (2017), “*Potenciyni mozhlyvosti RLS RTV z viyavlennya operativno-taktichnikh ta taktichnikh bezpilotnykh litalnykh aparativ*” [*Potential capabilities of the RTV radar for the detection of operational tactical and tactical unmanned aerial vehicles*], *Science and Technology of the Air Force of Ukraine*, No. 2(27), pp. 92-98. <https://doi.org/10.30748/nitps.2017.27.18>.

13. Moiseev, G.V. and Moiseev, V.S. (2004), “*Osnovy teorii sozdaniya i primeneniya imitatsionnykh bespilotnykh aviatsionnykh kompleksov: monografiya*” [*Fundamentals of the theory of the creation and application of imitation unmanned aerial systems: monograph*], Shkola, Kazan, 208 p.

14. Moiseev, V.S. (2015), “*Osnovy teorii effektivnogo primeneniya bespilotnykh letatel'nykh apparatov*” [*Fundamentals of the theory of effective use of unmanned aerial vehicles*], Shkola, Kazan, 444 p.

Надійшла до редколегії 6.03.2019

Схвалена до друку 23.04.2019

Відомості про авторів:

Науменко Ігор Вікторович

кандидат військових наук старший науковий співробітник
начальник Науково-дослідного центру
ракетних військ і артилерії,
Суми, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-2419-8093>

Мокроцький Михайло Юрійович

кандидат військових наук старший науковий співробітник
провідний науковий співробітник Науково-дослідного
центру ракетних військ і артилерії,
Суми, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-9053-2286>

Шостак Роман Сергійович

начальник науково-організаційного відділення
Науково-дослідного центру ракетних військ і артилерії,
Суми, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-6747-015X>

Орлов Сергій Володимирович

кандидат технічних наук старший науковий співробітник
Харківського національного університету
Повітряних Сил ім. І. Кожедуба,
Харків, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-3840-4089>

Information about the authors:

Igor Naumenko

Candidate of Military Sciences Senior Research
Chief of the Research Center
for Missile Forces and Artillery,
Sumy, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-2419-8093>

Mihaylo Mokrotskiy

Candidate of Military Sciences Senior Research
Lead Researcher of Research Center
for Missile Forces and Artillery,
Sumy, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-9053-2286>

Roman Shostak

Head of the Scientific and Organizational Department
Of Research Center for Missile Forces and Artillery,
Sumy, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-6747-015X>

Serhii Orlov

Candidate of Technical Sciences Senior Research
of Ivan Kozhedub Kharkiv
National Air Force University,
Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-3840-4089>

АНАЛИТИЧЕСКИЕ ЗАМЕТКИ ОСОБЕННОСТЕЙ БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ ВБЛИЗИ НАСЕЛЕННОГО ПУНКТА ДЕЙР-ЭЗ-ЗОРА (СИРИЯ)

И.В. Науменко, М.Ю. Мокроцкий, Р.С. Шостак, С.В. Орлов

В статье рассмотрены особенности боевых действий разнородной группировки войск (сил) международной военной коалиции с 7 на 8 февраля 2018 вблизи населенного пункта Дейр-эз-Зора (Сирия). По результатам анализа были сделаны выводы, которые определяют возможное дальнейшее развитие форм и способов использования ракетных войск и артиллерии. Основными из них являются возможности более эффективного использования ракетных войск и артиллерии, для чего необходимо пересмотреть принципы, формы и методы их применения. Прежде всего, они должны быть ориентированы на опыт ведущих военных стран-партнеров и приоритеты вооружения с последними моделями оружия и военной техники. Рассмотрены попытки достижения максимального эффекта в кратчайшие сроки сдерживания противника от агрессивных намерений благодаря функционированию разведывательно-ударной системы с правом каждого командира самостоятельно принимать решение о поражении противника.

Ключевые слова: ракетные войска и артиллерия, воздушные силы, разнородные группировки войск (сил), операция.

ANALYTICAL NOTES ON COMBAT OPERATIONS NEAR THE SETTLEMENT OF DEIR-EZ-ZOR (SYRIA)

I. Naumenko, M. Mokrockiy, R. Shostak, S.Orlov

The article deals with the peculiarities of the combat operations of a diverse grouping of troops (forces) of the international military coalition from 7 to 8 February 2018 near the village of Deir-ez-Zora (Syria). From the open sources of mass media the general chronology of events is established, certain characteristics (data) and features of the use of weapons and units are defined, namely: the conditions of the situation that took place as of March 7, 2018 led to the inability to support battalion-tactical groups and forces supported by the government of Bashar al-Assad, by the forces and means of their senior commander (commander); the full advantage of the coalition forces over the enemy in the air was provided; fighting was carried out exclusively at night, widely used means of electronic warfare, complex night equipment (night vision devices); intelligence and electronic warfare, artillery, aviation, high-precision and long-range weapons were used comprehensively and consistently; the duration of hostilities was up to 6 hours, during which the efforts of the forces and means of intelligence, electronic warfare and fire damage were focused on causing maximum irretrievable losses to the detected enemy's military formation; The basis of the fire influence on the enemy was a group of high-speed, long-range artillery and strike aircraft. According to the results of the analysis, conclusions were drawn that determine the possible further development of the forms and methods of the use of rocket troops and artillery. The main ones are: the effective use of rocket troops and artillery requires a revision of the principles, forms and methods of their application. First of all, they should be oriented towards the experience of the leading military partners of the partner countries and the prospects of armament with the latest models of weapons and military equipment; taking into account the significance of the fire impact of long-range, high-precision shock (fire) missile forces and artillery, air forces and their combined use with the forces and means of intelligence and electronic warfare it is advisable to speak about the development and implementation of exploratory-shock (fire) operations (actions) of missile troops and artillery; attempts to obtain maximum effect in the shortest possible time or to deter an opponent from aggressive intentions determines the necessity of functioning of the reconnaissance-shock (fire) system with the right of its commander to make a decision independently regarding the defeat of the enemy.

Keywords: rocket troops and artillery, air forces, diverse groupings of troops (forces), operation.